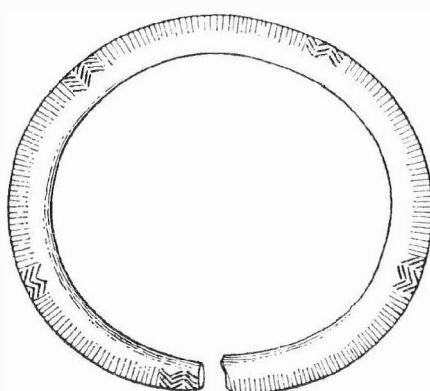

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1973

BRNO 1974

ZJIŠTĚNÍ ROMÁNSKÉHO OSÍDLENÍ V BRNĚNSKÉM PODHRADÍ NA PEKAŘSKÉ ULIČI (okr. Brno-město)

BORIS NOVOTNÝ, AÚ ČSAV Brno
(Tab. 81–82)

V areálu Fakultní nemocnice na Starém Brně — Pekařské ulici (za pravým křídlem hlavní budovy) se prováděl výkop pro nový pavilón srdeční chirurgie. Výkop zasáhl do hloubky zhruba tří metrů. Jelikož jsme byli pozdě uvědoměni o těchto pracích, nebylo možno provádět pozorování přímo při odkryvu. Z vyvezené zeminy a navážky, kterou byl původní terén překryt byl však získán keramický materiál ve zlomcích, dlaždice a cihly. Nejstarší zde zjištěné osídlení je zde zastoupeno jednak zlomky silnostěnné keramiky z tzv. zásobnic, neboli velkých sudovitých nádob. Jeden 2,8 cm silný střep od okraje pochází ze sudu, zhotoveného z hlíny se silnou příměsi tuhy. Povrch je potažen do hněda vypálenou engobou s příměsi slídy a je zdoben hustými horizontálními rýhami. Střep je opraven železným nýtem. Další okrajové střepy jsou z vnější strany bikonicky lomené a mají zaoblený okraj. Jiný okraj rovněž z menší nádoby má 1,5 cm pod zaobleným a dovnitř trichytýrovitě zkoseným ústím, světle šedohnědé barvy dobře vypálený střep. Vedle toho byly z výkopu získány zlomky dobré do světle hněda vypálených dlaždic. Jedna strana je hlazená, druhá hrubě urovnána. Do hlíny byly přimiseny hrubé valouny říčního ohlazeného štěrku. Dlaždice jsou silné 4,7 cm. Jeden zlomek je vypálen do tmavošeda. Další úlomek je silný 2,5 cm. Z výkopu pochází rovněž ulomené kusy mohutných 7,4 cm silných do světlehněda dobrě vypálených pozdně románských cihel opět s příměsi do kulata omletého říčního štěrku.

Podle předpokladu historiků vznikla podél cesty na brněnský hrad nejpozději v poslední čtvrtině 12. století podél dnešní Pekařské ulice vesnice, ležící v blízkosti slovanské trhové vsi — Starého Brna, nejstaršího předchůdce města. Podle svědectví písemných zpráv měšťan Rudger čili Rudlin se svou manželkou Hodavou koupili místo na dolní části nynější Pekařské ulice, včetně konce nynější Fakultní nemocnice. Na těchto pozemcích založili okolo roku 1238 špitál pro nemocné a olomoucký biskup Robert u něho posvětil hřbitov a dovolil zřídit oratorium, tj. modlitebnu. Roku 1240 konfirmoval nadání špitálu papež Řehoř IX., měšťan Rudlin vstoupil do řádu johanitů, předal mu svůj majetek a špitál. Tak vznikla na Starém Brně křížovnická komenda.

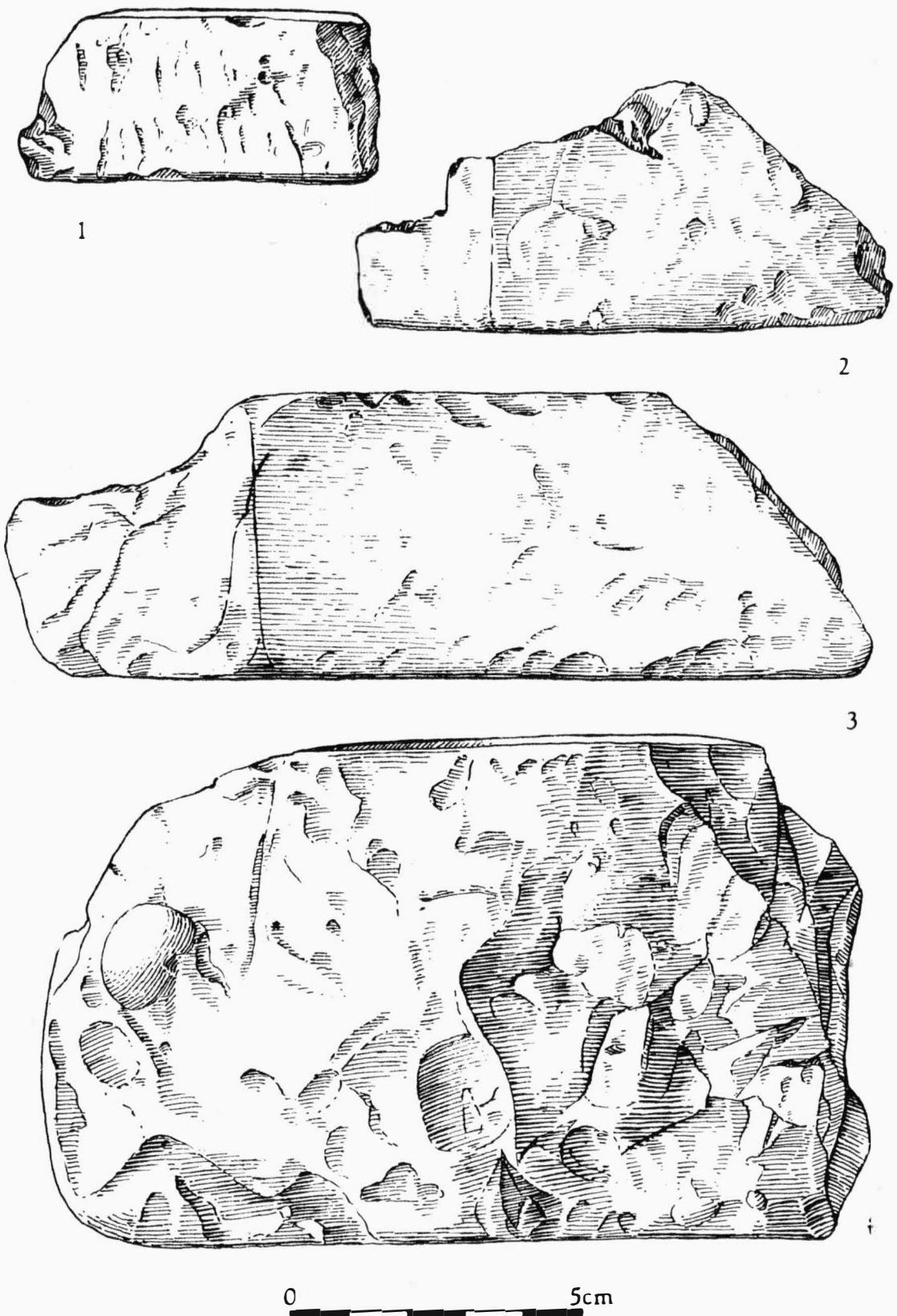
Nálezy pozdněrománských cihel, dlaždic a zejména keramických zlomků ze 13. století zde tedy potvrzují mluvu písemných pramenů a existenci románských staveb v této části dnešního Starého Brna. Další nálezy zlomků keramiky z průběhu 15. století nasvědčují trvání také v pokročilejším středověkém období.

Feststellung der romanischen Besiedlung auf der Brünner Vorburg in der Pekařská Gasse (Bez. Brno-město). Bei Erdarbeiten in Staré Brno, Pekařská Gasse, hat man im Areal des Fakultätskrankenhauses einen Aushub für den Bau eines neuen Pavillons durchgeführt. Dabei wurde in den durch den Aushub gestörten Schichten keramisches Material in Bruchstücken festgestellt. Es handelt sich um Scherben, die man rahmenhaft in den Verlauf des 13. Jahrhunderts datieren kann. Ausser diesen gewann man aus dem Erdaushub Bruchstücke hellbraun gebrannter, unverzierte Fliesen, die 4,7 cm stark sind und noch dünnere Stücke, 2,5 cm stark. Ausser diesen stammen von hier auch Stücke von frühromanischen Ziegeln, gut gebrannt, mit einer Beimengung von Flussrollsteinen. Nach der Voraussetzung der Historiker entstand längs des Weges auf die Brünner Burg spätestens im letzten Viertel des 12. Jahrhunderts entlang der heutigen Pekařská Gasse ein Dorf, das in der Nähe des slawischen Marktfleckens Staré Brno lag, des ältesten Vorlokationsvorlängers der Stadt Brno. Im Areal der Grundstücke, auf denen man den Fund tätigte, gründete der Bürger Rudger, genannt auch Rudlin mit seiner Gemahlin Hodava um das Jahr 1238 ein Spital für Kranke mit einem Oratorium, d. h. einem Bethaus. Der Bürger Rudlin trat nachher in den Johanniterorden ein, übergab diesem seinen Besitz und das Spital. So entstand in Staré Brno eine Kreuzritterkommende. Die Funde von spätromanischen Ziegeln, Fliesen und besonders Keramikbruchstücken aus dem 13. Jahrhundert bestätigen so die durch schriftliche Urkunden belegte Existenz romanischer Bauten in diesem Teil von Staré Brno. Weitere Funde von Keramikbruchstücken aus dem Verlaufe des 15. Jahrhunderts zeugen von der Dauer der Besiedlung auch im fortgeschrittenen Mittelalter.

ZANIKLÉ STŘEDOVĚKÉ SÍDLIŠTĚ V RÝMAŘOVĚ (okr. Bruntál)

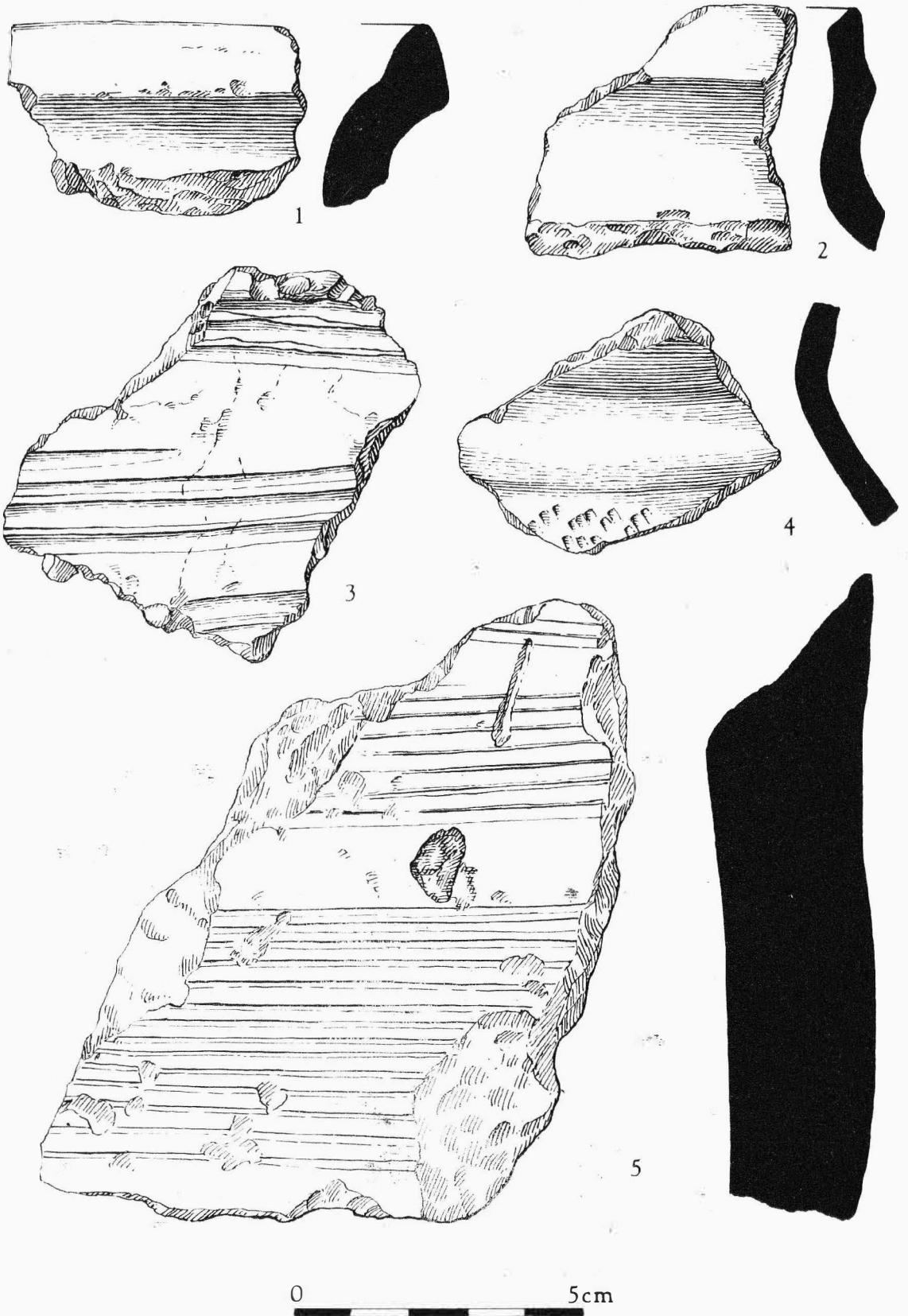
JAROMÍR NOVÁK, JIŘÍ KAREL, Vlastivědný ústav, Bruntál
(Tab. 83–84)

Na východním okraji Rýmařova bylo v předchozích letech prokázáno sběrem keramiky osídlení mezi Bezručovou, Opavskou a Vrchlického ulicí. Záchranný výzkum jsme zahájili dnem 1. 7. 1973,

Tab. 81

Brno, Pekařská ulice. Zlomky středověkých cihel a dlaždic. — Bruchstücke mittelalterlicher Ziegel und Fliesen.

Tab. 82

Brno, Pekařská ulice. Zlomky středověké keramiky. — Bruchstücke mittelalterlicher Keramik.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1973

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulik

Redaktori: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, A. Životská, L. Trávníčková, M. Bálek

Na titulním listě: bronzový náramek lužické kultury z Býkovic

Tiskem: TISK, národní podnik, Brno, provozovna 34, Gottwaldova 21

Evidenční číslo: ÚVTEI — 73332

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodlené